

מגדל חננאל

כולל

- א' פירוש רבינו חננאל על מסכת מכות
- ב' ליקוטים מפירוש ר"ח על התורה
- ג' ליקוטים מפירוש ר"ח על ס' יחזקאל
- ד' תולדות ר"ח וקורות ספריו בל"א

יובל שי למורה

הרב הגדול מהור"ר

עזריאל הילדעסהיימער נ"י

אב"ד ראש הישיבה כנעילין

ביום מלאת לו חמש ועשרים שנה לשנתו על כסא הרבנות

י"ג אלול

שנת רבנו עזריאל נ"י לפ"ק

סאת כנתיז

דמורים על ידו בישיבה.

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ט

בערליון

שנת ה' תרל"ז לפ"ג.

בדפוס של צבי הירש איטצקאווסקי.

הקדמה.

אמר המגיד: הפירוש הזה למסכת מכות אשר אנחנו נותנים לפניכם היום הוא מרכינו חננאל כאשר יעידך ויגידך על זה הראשונים הי"ה הערוך. רמב"ן. רשב"א. ריטב"א. ר"ן המוכאים בהערותי (ע' דף 5 סערה ז'; 6 סערה ז'; 8 סערה י' וז'; 10 סערה ט'; 11 סערה ט'; 16 סערה ט'). וכבר הטיב לדבר במועצות ודעת על ר"ח וחיבוריו יידי החכם מהר"א בערלינער אשר הביא לנו פירוש רבינו חננאל הלזה מעיר רומא והנה מלאכתי היה להגיה הפירוש הזה מקמשוני הפעיות שגגות הסופר ואגב גררא ספחתי הערות מעט אליו. וזאת לדעת כי לא שלחתי את ידי בנוף הספר כי אם מה שמחקתי סגרתו בשני חצאי עגולה (כזה) ומה שהוספתי הוא סגור בשני חצאי מרובע [כזה]. ויהי נועם ה' וכו' ומעשה ידינו כוננהו:

הק' דוד צבי האפפמאנן
בן לאאמ"ו מהור"ר משה ארית ז"ל.

לקוטים מפירוש ר"ח על ס' יחזקאל.

כ"ג ג'. עשו דדי בתוליהן וריח פירש שהם דדי הערה
שהם כמו דדים:

כ"ג ד'. ושמותן ואמר ר"ח כי מפני שקרא לירושלים אהליבה
קרא לשומרון אהלה ואולם השמות שמות הכנוי:

כ"ג י"א. ותשחת ענכתה ממנו וריח אומר פשטה ענכותיה
לקבל הנואף (ולפי דעתו תהיה זאת המלה מלשון ענכות):

כ"ג ט"ו. סרוחי טבולים אמר ר' חננאל ז"ל כי פירוש סרוחי
יתרון מלשון וסרח העורף ופי' מצנפת גדולות ביותר בראשיהם וסודרים
שהם טבולים בצבע כלומר צבועים (א"כ יהיה לפי דעתו מלת סרוחי
שם המצנפת ונקראו כן על רוב גודלם ויתרונם ויהיה מלת סרוחי דבוקה
בקריאה ולא בטעם כמו מגורי אל חרב ומשפטו להיות סרוחים):

כ"ג כ"ה. אפך ואזנך יסירו אמר ר' חננאל כי הוא משל
לגדולים שיוליכום בשבי שהם עץ ותפארת המקום כמו האף והאזן תפארת
הפנים ואחרית הנשאים הוא רמז הבנים כמו ולא לאחריתו:

כ"ג מ'. ואף כאשר תשלחנה לאנשים. וריח אמר ולא די
להם גילוליהם עד כי תשלחנה לאנשים באים ממרחק להביא עליהם
גלולים והנה באו אלי:

כ"ג מ"ג. ואומר לבלה נאופים. ריח פירש זה הפסוק בענין
תימה והטעם אמרתי בלבי בעבור זאת הבלה התעשה זאת נאופים אחרי
שהיא בלה וטפלה והנה הרבר הפך מחשבתי:

כ"ג מ"ד. כזמתכנה. נכה אהלה ואהליבה והיא נוסף כה"א אותכה
ואמר ריח כי המשל והמדינות והערים כנשים והטעם בכל המקומות יקחו
מוסר מכם בזאת הנקמה שאעשה בכם שלא יעשו כמעשיכם:

כ"ד ד'. מבחר העצמים וכן דעת ריח ז"ל במשל הזה והטעם
שלא ימלט מהם איש שלא יבוא במצור.

כ"ד ט"ז. מחמד עיניך זה המחמד לא יכולנו לפרש כי אם
על אשת הנביא בעבור מצאנו אחרי כן ותמת אשתו בערב כמנפה שבה
נפלה והטעם שתמות פתאום בלא אריכות חולי כן פירש ריח:

כ"ה ד'. טירותם כמו בחצריהם ובטירותם והפירוש הנני מביא
עליך שלוש כנגד שלוש תחת שמחתך כי הלכו בגלות הנני נותןך לכני
קדם עבדים למורשה שירשו אותך ותחת שמחתך אל אדמת יהודה הנני
נותן את רבה לנוה גמלים כן פירש ריח:

כ"ה ד'. ונתתי חרבה מתימן. ור"ח פירש ונתתיו חרבה על יד מי שיבא מתימן:

כ"ו ד'. ונתתיך לצחיה סלען אמר ר"ח ז"ל כל כך ישחיתו אותך שלא ינחמו בך עפר כצחיה סלען שלא תצלה לזריעה כי אם למשטח חרמים ועל כן אמר למעלה וסחיתי עפרה ממנה כי צור נבנית על צחיה סלען:

כ"ז י"ג. וכסוך רמים הרבים ור"ח ז"ל אמר כי הוא משל על החיילות שהמשילה למים (ולפי דעתי כך פירושו אחר כך תחלה על יד האויב ואחר כך אעלה עליך את התהום לכסותך שלא תוכל להכנות עוד:

כ"ז ו'. תאשור שהיה קרשך ממנו מלת קרשך חסרה בית השירות ולא מלת שן והטעם בקרשך חבני שן שהיה מעצי תאשור וזה הפירוש היה לר"ח ז"ל רק הוא לא פירש טעם המלים כי אני פירשתי כן והנה הוא לשון פירושו בקרשיך שעשו מושבי תדרה ותאשור קבעו בהן שני פילין ליפוחם וטעם מאיי כתיב לפי דעתי תרשיש הבאים מאיי כתיב כי היו בעלי ספינות והן אומנין טובים כמו שכתוב בתורה וצים מיד כתיב ואמר ר"ח ז"ל כי זה ענין בנין ספינה להיות התורן מעצי ארז שאין בו עקמימות והמשמות מין אלונים שהן חזקים והקרשים מעצי תאשור שהן מכוונים וטובים:

כ"ז י"א. גמדים אמר ר"ח ז"ל שהם אנשים גבורים בעלי זרוע כי אמר הזרוע נקרא גומד כתיב ולה שתי פיות גמד ארכה:

כ"ז י"ב. והשבתי המון שיריך אמר ר"ח ז"ל המון המשוררים:

כ"ז י"ג. ופגנ (י"א שהוא שם מקום וכו') ור"ח אמר שהוא ארז:

כ"ז כ"ד. וארוזים (כמו צוארך בהרוזים והאל"ף תחת החי"ת)

ור"ח פירש כי הם קרשי ארז שנותנים בתוכם אלה הכנדים אחרים אחר שהם לוחים בכנדים אחרים והקרשים הם הכושים בחבלים והטעם קשורים בחזקה לבלתי השחת:

כ"ח ב'. ואתה אדם ולא אל (ולא במעלות אל וכו' וכו') והתימה מר"ח ז"ל שאמר כי בעבור שטען על עצמו אלהות קראו נגיד והעתיקו ממלך כי מה יעשו בפסוק הבא אחרי כן שא קנה על מלך צור רק הטעם אחד כי הגה מצאנו מלך המשיח שנקרא נגיד כאשר כתוב נגיד ומצוה לאומים והנה לפי דעתי רחוק ממהשבת האדם לחשוב על דרך הפשט שיחשוב מעצמו שהוא אלה ולא יצטרך להם הכבוד יתברך וגאות זה מלך צור היתה בשתים ברב חכמה ובעושר כאשר ראינו בפסוקים הבאים אחרי כן:

פירוש מן המשכנה מרבינו חננאל.

בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וגו'. פירש בכ"ה שנה לגלות יהויכין נמצא משנה החמישית לגלות יהויכין שהתחיל להתנבאות ולהוכיח את ישראל עשרים שנה. ואחר י"א שנה לגלות יהויכין חרב הבית וחבא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו נמצא שחרב בשנת י"ב לגלות יהויכין הנה י"א וי"ד שנה אחר החרבן הרי כ"ה שנה לגלות יהויכין והיא היתה שנת תחילת י"ח יובל לפי שמנו ישראל משנכנסו לארץ ישראל ועד שיצאו י"ז יובלות ואי אתה מוצא ארבע עשרה שנה אחר שהוכתה העיר תחילת יובל אלא אם תוציא מן החשבון שבע שכיבשו ושבע שחילקו כי משנכנסו לארץ עד שנבנה בית המקדש ת"פ שנה שנאמר ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה וגו' ועמד הבית ארבע מאות שנה והיא השנה שנתנבא דניאל על ד' מלכיות באותה שנה נתנבא יחזקאל בצורת פ"י במראות אלהים כמו שפרשנו דרך מראות הנבואה כי רואה והוא ער באובנתא דליבא ואמר ראיתי במראות אלהים כי הביאני מלאך אל ארץ ישראל ויניחני אל הר גבוה מאד זה הר ציון שנאמר בה נכון יהיה בראש ההרים ונשא מגבעות וגו' ועליו כבנון עיר מוקפת חומה מרוח דרומית של ארץ ישראל. ד"א ושער העיר פתוח מן הנגב שלעיר כנגד הצפון שנפתחה הרעה ממנו. ויבא אותי שמה והנה איש והוא מלאך מראהו כמראה נחושת גוון מוצהב ופתיל פשתים בידו פירש חוט של פשתים מפתיל למוד את ירושלים כדכתיב בזכריה ואשא עיני ואראה והנה איש אחד ובידו חבל מידה ופירש למוד את ירושלים כמה ארכה וכמה רחבה אבל קנה המידה

למדידת הבית ודיבר לו המלאך ראה בעיניך מה שאני עושה ובאזניך שמע דברי שאני עתיד להשמיעך ושים לבך להבין צורת הבית. כי למען הראותכה הבאתה להגיד לישראל שיתנתם לכם. פירש והנה חומה חוץ לבית היא חומת הר הבית והיא חומה זולתי חומת העיר. וכל קנה ארכו שש אמות כל אמה אמה וטפח נמצאת מידת הקנה שבע אמות כאמה של ששה טפחים. ומידת צורת כותל רחבו קנה וגבהו קנה רחבו כגבהו וזו היא חומת הר הבית נכנס מן החומה ויבא אל שער המזרחי ויעל במעלתיו ויש בו מעלות במקצת ובמעלות שבע יעלו בו. וימד את סף השער קנה אחד פירש סף הוא מוחת השער ומן הצד השני מוחת השער קנה אחד. והתא קנה אחד פירש התא בנין יוצא ועודף על הכותל כשעור קנה אחד והוא יציע ומרחיק חמש אמות וכונה תא אחד על הקיר כאשר פירשנו נמצא כל בין שני התאים חמש אמות. פירש אולם כמין מתגבה וסף השער מאצל אולם השער מהבית פירש מקצה האולם ולפנים כנגד הבית משם ולפנים שנמצא אך הוא סף השער ולפנים שנמצא אך הסף והאולם י"ד אמה אמה מהן אוכל מקום הצר י"א. פירש תא אסקופה כדכתיב והשיבום אל תא הרצים ועיקר מלשון תתאו לכם ופירש איל כגון כיפה כמו איל פארן וכשם שהיה לשער אולם מבחוץ כן היה לו אולם מבפנים. והתאים מידה אחת לכולם וכן האילים מידה אחת לכולן ורוחב פתח השער סדרך [ציל עשר] אמות וארכו י"ג אמה פירש כבר אמר כי כל סף קנה אחד ובכל שער שני סופים הרי י"ב אמה נמצא זה השער בהיות השער סגור יש ברחבו י"ב אמות וכתי (?) פתח וי' אמות רחבו שנמצא אוכל מקום הציר שהדלת סוכנת עליו אמה מפה ואמה מפה ואורך השער י"ג אמה הוא אשר כבר פירשנוהו אורך הסף שש אמות והאולם שבפנים ח' אמות הרי ארבע עשרה אמה והסף והאולם אורך השער הם חשובים אוכל מקום הציר נשתיירו י"ג אמה אורך השער. וגבול לפני התאות וגר פירש מתחילת רוחב הדלין על ימין הנכנס תמצא רחב אמה גבול ואמה אחרת מפסקת בין זה הגבול ובין קנה האולם האחד ופתח האולם ח' אמות ואמה אחת בין האולם ובין הגבול. ואמה גבול וי"ג אורך השער הרי כיה אמה. פירש פתח כנגד פתח כלומר פתח התא הימיני פתוח כנגד פתחו של פתח שהוא פתוח על השטאל ללמד שזה כנגד פתחו של פתח שהו' זה וכל שלשת התאים כל אחד זה כנגד זה. דבר אחר פתח כנגד פתח האולם בסוף כיה אמה בנין ושער היה וימד את השער מקיר השער של חוץ ועד קיר החומה של שער שלפנים כיה אמה. פירש אולם בנין כמו עמודים עשירים לחיזוק הקיר. ואל איל החצר וגר ועל כל איל שבחצר ציור שער סביב סביב וכן על פני השער האתון פי האתון האמצעי על

[לפני] אולם השער הפנימי המישים אמה אלים וחלונות אטומות וגו' פירש חלונות היו מכוונות עשויות להביט אל התאים שהן היציעים ואל אליהמה שהן האילים העשויים פנונק לפנימה ולשער סביב סביב וכן לאלמות פירש אילמות אולמות ואולמות אהריהן ואילו החלונות סביב סביב מפנימה והן אטומות מכוונות. ואל איל תמורים פירש ועל כל איל כותרות ציורים כמו תמרה. דיא וחלונות אטומות חלונות שהיו פתוחות וסתמו אותן באבני כדכד כדכתיב ושמתי כדכד שמשותך וגו'. דיא ואל איל תמורים היה בה גובה גדול מלשון ותימרות עשן שפירושו בתמרות עשן מלשון הרמה פירש רצפה מלשון רצפת בהם ושש וגו' ופירושו הצעת אויר החצר באבני שיש לשכה בית דירה. וימד רחב מלפני השער פירש החצר התחתונה לפני החצר הפנימי מחוץ מאה אמה צד המזרח והים הצפון יש בו שער ועליו אמר והשער אשר פניו דרך הצפון לחצר החיצונה והיא זו החצר שאמר כי מידתה מאה אמה מדד אורך אותו השער המשים אמה ארכו וכיה אמה רחבו כמידת שער הראשון שכן למדנו שמידת השער אשר פניו דרך הקדימה זו היא מידתו וחלוניו ואילמיו ותימוריו כמידת השער אשר פניו דרך הקדים ובמעלות שבע יעלו בו ואילמיו לפנימה. פירש אילמיו האילים שסביבות הקיר ומדד מן השער של חצר הפנימי המכוון נגד השער של צפון מאה אמה משער אל שער. ויוליכני דרך הדרום בחצר החיצונה חזר למדוד דרום. והנה שער דרך הדרום ומדד איליו ואילמיו כמידות האלה שהוכיר למעלה. וחלונים לו ולאילמיו סביב כהחלונות האלה והשער המישים אמה ארך ורחב חמש ועשרים אמה ומעלות שבעה עולתיו ואילמיו לפנימה ותימורים לו ציור תמורים אחד מפה ואחד [מפה] אל איליו וכמיהה הוא מדד משער אל שער דרך הדרום ק' אמה חזר לפירש מידות החצר הפנימי ויביאני אל חצר הפנימי בשער הדרום וימד אה שער הדרום כמידות האלה. ותאו ואלו וגו' והוסיף לפירש בחצר הפנימי ואילמיו אל חצר החיצונה פירש מלמד כי אחרי קיר החיצון בין החצר החיצון בין החיצונה לחצר הפנימית שם היו האילים הללו מכוונות וציור תמרים אל איליו ומעלות שמונה ומעליו נמצאת החצר הפנימי דרך הקדים ומיד וגו' וכן מידה לשער הצפון כמידות האלה ולשכה ופתחה באילים וגו' פי לשכה היתה בנויה שלש ערים [ציל שערים] שם ידיחו את העולה כדכתיב והכרעים ירחץ במים. ובאלם השער שנים שלחנות וגו' פירש הראה לו כאולם של שער בית המטבחים מפה וכמין שני שולחנות של שיש נמוכים לישחוט עליהם העולה והחמאת והאשם שהן קדשי קדשים כדי שלא ישפך הדם מכוונות. ואל הכתף מחוץ אולם ופתח

השער הצפונה שנים שולחנות וגו הכל ה' שולחנות ד' כאלם לשהוט
עליהם קדשי קדשים ודי שולחנות מחוץ לאולם בחצר החיצונה אל
הכתפות לשהוט עליהם קדשים קלים וארבע שולחנות לעולה בנין.
אבני נזית כל אחד ארכו אמה וחצי ורחבו כארצו ונבנו אמה אחת
אליהם ויניחו את הכלים פירש הם הכנינים הוא מקום החלפות
ששוחטים העולה כם והזבח זבח של קדשי קדשים כלומר הכנין ששחטין
קדשי קדשים אין שוחטין בו קדשי קלים. פירש והשפתים כמין מסגרת
היתה עשויה נוכחה טפח סביבות כל שולחן כדי שלא יסלו הכנינים
דיא שפתים הן אונקלאות של כרמל והיו מסככות הבית משוקעות בכנין
הקר ואילו האונקלויות כל אחת היה בו טפח היו קבועין בקורה כדכתב
טוכנים בבית סביב סביב ואל השולחנות בשר הקרבן כי שם היו
מניחים הגתחים ועור משם מעלין אותן לגבי מזבח. ומחוצה לשער השנימי
לשכות עשרים בחצר הפנימי וגו פירש שרים משוררים כשירין. וידבר אלי זה
הלשכה וגו והלשכה אשר פניה דרך צפון וגו בני צדוק הקרבים מבני
לוי. לשרתו ג' קרבים במקרא זה אחד ב' הקרבים לשרת את ד' היה
להם מקום ג' אתם קרבים היום למלחמה ושאר הכל קרבים. וימד את
החצר ק' אמה ארכה וק' רחבה מרובעית זו היא מוליכה [צ"ל אלכסוניה]
של חצר. והמזבח לפני ד' פירש המזבח הוא מכון כנגד פתחו של
היכל. ויביאני אל אולם הבית וימד בנין בצד האולם ה' אמות משה
וה' אמות משה ובכל אחד מהם שער פתוח רחבו ג' אמות ואורך האולם
כ' אמה ורחבו י"א אמה. ובמעלות אשר יעלו אליו פירש מן החצר
שבה המזבח בנוי במעלות יעלו ממנה אל האולם ללמד כי במעלות יעלו
מהחצר חיצונה על פנימית ומן הפנימית אל האולם. ועמודים אל האילן
פירש כענין שהיו בכית הראשון יתן ובעו. ויביאני אל ההיכל וימד
את האילים שש אמות רחב משה ושש אמות רחב משה רחב
האהל ורחב הפתח עשר אמות וכתפות הפתח חמש אמות משה
וחמש אמות משה לפי שרחב הכתף הזה כ' אמה והפתח פתוח י' אמות
באצבע נשאר ה' אמות בצד זה ה' אמות בצד זה ואילו הן הכתפות
ואורך ההיכל ט' אמה. ובא לפנימה וגו פירש כיון שהניע למדת קדש
הקדשים שאין רשות ליכנס בו אלא כהן גדול כיום הכפורים לפיכך בא
המלאך לבדו שנאמר ובא לפנימה. וימד איל הפתח שתיים אמות
פירש אמה משה ואמה משה והפתח שש אמות פירש חללו של פתח
היה שבע אמות ומד קדש הקדשים עשרים אמה אוכלות המזחות חצי
אמה מיכן וחצי אמה מיכן נשאר ז' אמות פתוח בין הדלתות והו פירש
והפתח שש אמות ורחב הפתח שבע אמות ומד קדש הקדשים
עשרים אמה על עשרים אמה. וימד קיר הבית וגו פירש מד רחב

הקיר ו' אמות ורחב ד' אמות סביב סביב כלומר הצלעות בנין בתוך
 הבית אחורי הקירות של צפון ושל דרום הצלע היא היציע במקדש
 ראשון נקרא יציע זה קראה צלע והיתה זו הצלע יצאה כמין זיו
 סביבות לבית התחתונה היה רחבה ד' אמות והיה מרחיב בה ועולה היו
 שלש צלעות זו על גבי זו והיה גובה צלעות כל צלע שעורו סעם ופירש
 סעם פרסת רגל נמצא גובה ג' צלעות לג' צלע י"א צלע לכל אחת ואחת
 הכל י"ח אמות התחתונה היה רחבה ד' אמות והעליונה מטנה ה' אמות והשלישית
 ו' אמות בצפון וכן בדרום נמצא מן הצלע שעל פני כל הצפון עד הצלע שעל
 פני כל הדרום ה' אמות והיו אורך הקורות היו ראשי הקורות מונחים על
 הצלעות. ולא יהיו אחוזים בקירות הבית ורחבה ונסכה למעלה
 למעלה פירש כל צלע ורחבה ונסכה למעלה כאשר פירשנו כי התחתונה היה
 רחבה ד' אמות והשניה ה' אמות והשלישית ו' אמות נמצאו כל מה
 שעולות מרחיבות. וראיתי לבית נכה סביב סביב מסודות הצלעות
 מלו פירש מלא מידת הקנה שש אמות אצילה פירש מאצילי ידיו
 עד אחרית אצבעו האמצעית נקראת אמה במידת זו האמה היה הקנה
 שש אמות. רחב הקיר אשר לצלע אל החוץ חמש אמות תר
 ס"י כאשר היו צלעות לקיר מבפנים כן היו לו מבחוץ וצלעים ה' אמות עם
 המקום הפנוי המונח כמו בית צלעות אשר לבית. ובין הלשכות
 רחב ונו פירש בין הלשכה של שרים ובין הלשכה של בני צדוק
 ביניהם רחב עשרים אמה סביב ונו' ופתח הצלע למזבח באותו
 מקום הפנוי המונח פתח אחד דרך הצפון ופתח אחד לדרום ורחב
 מקום המונח חמש אמות סביב. והבנין אשר על פני הגזרה
 פירש מפני שהיה קרקע זה נראה כאילו מופסק מן החצר שהיה המזבח
 נתון בה מפני שהיה גבוה ועולין בו מן החצר למעלה והיה מופסק מכל
 צד לפיכך נקראת גזרה וקודם שנפרש המידות הללו צריכין אנו להודיע
 שזו הגזרה היתה מידתה מן הצפון לדרום רחב במערב שבעים אמה
 ורחבה במזרח מאה אמה וכל קיר רחבו ה' אמה נמצא צד מן המערב
 ורחב במזרח כגון צורת הארי לפיכך נקרא אריאל כדכתיב והבנין אשר
 על פני הגזרה פאת דרך הים רחב שבעים אמה וקיר הבנין חמש
 אמות תר וארכו תשעים אמה. ומרד את הבית את מקום שהבית בנוי
 בו והוא הגזרה ובנין הבית וקירותיה של גזרה אך ק' אמה פירש תחילת
 הגזרה קיר במזרח ה' אמות והאולם י"א אמה וסף ההיכל ו' אמות וההיכל
 מ' אמה וקיר הדביר אמתים והדביר כ' אמה במערב ו' אמות הרי צי'
 אמה נשאר תשלום ק' אמה ד' אמות ה' אמות בין קיר הבנין לקיר
 הגזרה והקיר עצמו ה' אמות הרי ק' אמות ורחבה של גזרה ע' אמה כ'
 אמה חלל רחב ההיכל וי"ב שני הקירות הרי ל"ב נשאר ל"ח אמה י"ט

אמה מצד זה ויש אמה מצד זה הרי עי אמה ולי אמה אחיקא מיו אמה
מטה עם קירותיה ומיו אמה מטה עם נ קירותיה הרי ק אמה. וההיכל
הסנימי פירש וקר ההיכל ואלמי החצר תר חצר של מזבח פירוש
הסיסים קף ההיכל וסני אולמי החצר פירש לשלשתם לסיסים ולחלונות
ולאתיקים לכולם נגר הסף שחיה עץ סביב כלומר היה מכסה אותם
סביב בקרש דק קלוף כי פירש שחיה קלוף הוא מלשון מחשה הלכן
וכמו חשה חשפה והשלך בו שחיה הוא חשה כמו כשב כבש וכמו
יבש כחש כחי הכי פירושו וכמו קרבם בתישו לעולם שהוא קרבם ביאר
הכתוב שהיו אילו שלשתם מטוסים בעצים חלקים דקים שכל קמן נקרא
חשה כדכתיב חשימי עזים היו הכל מכוסה. על מעל הסתח ועד
הבית הסנימי זה הדבר. ואל כל הקיר סביב סביב בסנימי
ובחיצון פירש כרביד ובהיכל היה כסיו סביב כל אחד כפי מידתו.
ועשוי כרובים ותמרים ותר פירש צורת כרובים ותמרים כלומר היה
מצייר בקר כרוב וכצדו תמרה וכצד התמרה כרוב אחד וכצד הכרוב
תמרה כענין הזה היה ציור הקר כולו ולכל כרוב היו לו שני פנים פני
אדם נוטים אל התמרה שלמעלה ממנו ופני הבסור נוטים אל התמרה של
מטה ממנה כך היה עשוי כל הקיר ציורים רק מהארץ עד מעל הסתח
וקיר ההיכל מזוחת רבועה פירש ציור קר ה' כמו מזוחת מרובעת
קריעות ארוכות מלמעלה למטה ונראות כארבע מזוחות מיכן [וכארבע]
מזוחות מיכן. ופני הקדש שהוא קר המערבי שבו פתח הדבר פתח
המראה של ציורים שלו כמראה הציור שבנגדו. המזבח פירש המזבח
של קשרת בהיכל וכנגדו עץ שלש אמות תר וידבר אלי זה
השולחן ריא המזבח נקרא שלחן ריא זה אחד מעשרה פסוקים
שבמקרא שלא יתכן להם שתרין אלא עם הפסוק של אחריהם כגון ערי
מקלס תהיינה שאיך יודע למי תהיינה עד שפרש הפסוק של אחרי
לבני ישראל ולגר ולתושב וכיצא בו ד המזב יכפר בעד למי שכתוב
אחרי כל לבנו הכן מי שכל לבנו הכן לדרוש תאלהים ד. כיצא בו
המציאותי לה למען ימצאו מהן שימצאו או לי על שבר כך בכאן. אמר
ההיכל מזוחת רבועה ופני הקדש המראה ומתו זו המראה כמראה המזבח
וסס ותחיל מידת השולחן ואמר עץ שלש אמות ושחים דלתות
להיכל ולקדש פירש שתי דלתות ההיכל כל דלת היתה נקפלת לשנים
די קרשים היו שחים לכל דלת לכל קדש אמתים וחצי למי שרוב פתח
ההיכל היה אמות ופתח הדבר היה רחבו ד באמה אמתים פתח רובע
אמה כל קדש. פירש מוסבות נקפלות לאחוריהן. ועשויה אליהן ותר
פירש ועשויה צורה אל דלתות הדבר כמו בדלתות ההיכל. כרובים
ותמרים כאשר עשויים לקירות ועב עץ תר פירש עץ עב היה

נתן אל סני האולם מבחזין. פירש כתפות האולם שני צדדי האולם. וצלעות הבית והעובים פירש מצויירם היו לכתפות האולם כמו ציור צלעות הבית שהן הקירות והעבים שהן קרשי התקרה ומפני שהן עבין נקראו עובים. ויביאני אל הלשכה אשר נגד הנזרה ואשר נגד הבנין אל הצפון פירש לשכה לשכות הרבה כדכתיב והי לי שור חמור. הם סדורות אל פני הצפון ששם פתחם פתח מאה אמה אורך מן המזרח למערב והרחב חמישים אמות מן הצפון ולדרום. נגד העשרים אשר לחצר הפנימי והשאר נגד הרצפה אשר לחצר החיצונה אתיק אל פני אתיק פירש בית נגד בית. פירש בשלישות משולשות לשכה למעלה מן לשכה כדכתיב תחתים שניים ושלישים. ולפני הלשכות טרפסת כדי שיהיה להם בה מהלך עשר אמות רחב ומעבר דרך אל הפנימית אמה אחת ופתחיהם אל הצפון. והלשכות העליונות קצרות פירש לא היה בהם רחב כי יאכלו אתיקים העליונות מתחתונות ומהתיכונות בנין קירות המרצפת. כי משולשות הנה ואין להם עמודים כעמודי החצר על כן נאצל נערעה מרחק ממדת התחתונות והתיכונות העולות מן הארץ. ונגד אשר לחוץ וגו' פירש הכותל החיצוני לעומת הלשכות דרך החצר החיצונה אל פני הלשכות ארכו חמישים אמה והנה על פני ההיכל מאה אמה כלומר אותן הלשכות חמישים אמה זו הלשכה מאה אמה. ומתחת הלשכות האלה המבוא וגו' פירש מתחת הלשכות הללו מעבר לכל הכא מדרך הקדים בבאו להנה פירש בכואו אליהם מן החצר החיצונה. ברוחב גדר החצר וגו' פירש ברוחב כותל החצר דרך הקדים אל פני הנזרה שכנגד פני הבנין לשכות. ודרך לפניהם פירש הדרך לפניהם כענין הלשכות אשר דרך הצפון כארכן כן רחבן וכל מוצאייהן וכמשפטיהן וכפתחיהן וכפתחי הלשכות אשר דרך הדרום פתח בראש דרך כלומר כל פתח בראש הדרך שיצאו בו זה הדרך הוא בפני הכותל. פירש הגינה בכואו הלשכות כלומר כלות כאותו מקום. דיא גנה שם מקום הוא. בכואו הלשכות משם ובכואו ומכואו דיא הן ומעלותיו ועולותיו. ויאמר אלי לשכות הצפון וגו' פירש הלשכות הללו שעל פני הנזרה שבצפון ושברום הן לשכות הקודש אשר יאכלו שם הכהנים הקרובים [ציל אשר קרובים] לך קדשי הקדשים שם יניחו כי המקום קדוש הוא גם בבואם הכהנים לשרת שם ילכשו בני הקדש ויבאו וישרתו ובצאתם שם יניחו ולא יצאו בהם מן החצר החיצונה אלא ישמשו בני שרת ילכשו בנדים אחרים וקרבו אל אשר לעם פירש וקרבו והתועתו להתקרב עם שאר בני אדם. וכלה מידות הבית חפנימי וגו' חזר למידות הבית חמש מאות הנה לכל רוח והקף חומה

להבדיל בין הקדש לחול. ויליכני אל השער שער אשר סונה
 דרך הקדים והנה כבוד אלהי ישראל בא מדרך הקדים וקולו
 פירש וקולו קול כנף הכרובים כקול מים רבים והארץ האירה מכבודו
 לומר כשם שראה כי נסתלקה השכינה כך ביקש להראותו כי עתידה
 לשוב מצאנו שראה יחזקאל כבוד ה'. ד' פעמים אחת על נהר כנר ב'
 בבקעה ג' במקדש ועכשיו רביעית לפיכך וכמראה המראה וגו' פירש
 כמו המראה הראשונה כך המראה השנייה אשר ראיתי בבואי וראיתי
 המלאך מוכן לשחת את העיר ומראות הכרובים והאופנים והחיות
 כמראה אשר ראיתי אל נהר כנר ואפל אל סני כבוד השכינה
 הזכיר כזה ט' ראיות מזה אמרו רבותינו שכל הנביאים לא נסתכלו אלא
 מתוך ספקריות ומשה רבינו נסתכל כבוד ד' מתוך ספקלריא אחת סה
 אל סה אדבר בו ומראה. ואשמע מדבר אלי מהבית זה הדיבור היה
 מלפני הכבוד ואיש היה עומד אצלי זה המלאך בא לחזקו שלא
 יתירא והודיעו מקום שבינת כסא כבודו. פירש כמותם הבמה שלהם כי
 אותם האנשים שהיו נותנים סיסם אל ספי כלומר היו מקריבים בתיהם
 אצל מקדשי הקיר: